

Informacija o imenovanju arbitara u panel Međunarodnog centra za rješavanje investicionih sporova (ICSID)

Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma su na poziv Međunarodne banke za obnovu i razvoj (Svjetske banke) u prethodnom periodu pristupili sprovođenju radnji usmjerenih ka imenovanju arbitara i miritelja u Panel arbitara i miritelja pred Međunarodnim centrom za rješavanje investicionih sporova (ICSID). Imenovanje panelista u ICSID panel predstavlja jednu od obaveza Crne Gore iz Konvencije o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država (ICSID konvencija) koju je Parlament Crne Gore ratifikovao dana 10.04.2013. godine (stupila na snagu 10.05.2013. godine).

Prednosti Međunarodnog centra za rješavanje investicionih sporova

ICSID konvencija je multilateralni ugovor koji su formulisali izvršni direktori Svjetske banke kako bi unaprijedili ulogu Svjetske banke u promovisanju stranih investicija. ICSID je nezavisni, depolitizovani i efikasni centar za rješavanje investicionih sporova čija dostupnost promoviše međunarodne investicije pružanjem povjerenja u proces rješavanja sporova. Osim što pomaže rješavanje sporova između investitora i država, ICSID je dostupan i za rješavanje međudržavnih sporova koji nastanu iz međunarodnih sporazuma stranim ulaganjima i sporazuma o slobodnoj trgovini.

ICSID omogućava rješavanje sporova putem medijacije, arbitraže ili utvrđivanjem činjenica (fact-finding), a ICSID proces je osmišljen tako da uzme u obzir posebne karakteristike međunarodnih investicionih sporova i uključenih strana, održavajući pažljivu ravnotežu između interesa investitora i države domaćina. Kao takav predstavlja dominantan forum za rješavanje međunarodnih investicionih sporova, o čemu svjedoči i podatak da se 70% svih međunarodnih investicionih sporova rješavalo preko ICISD-a.

Rješavanje sporova u skladu sa ICSID konvencijom ima mnogo prednosti, i to naročito u pogledu arbitraže i transparentnosti troškova, zbog čega ICSID uživa veliko povjerenje kod investitora, pa države članice kroz afirmaciju ICSID arbitraže poboljšavaju investicionu atmosferu u državi. Osim toga, empirijski je dokazano da usaglašavanje sa ICSID konvencijom pozitivno utiče na privlačenje novih investitora i to naročito iz razvijenih zemalja. U bitnom, glavne prednosti ICSID konvencije, koje doprinose privlačenju stranih investitora su: i) postojanje specijalizovane institucije za rješavanje sporova iz oblasti međunarodnih ulaganja; ii) automatsko priznanje odluka; iii) postojanje posebnog postupka za poništenje odluka. ICSID takođe promoviše veću svijest o međunarodnom pravu o stranim ulaganjima i kroz veliki broj relevantnih publikacija redovno objavljuje informacije o svojim aktivnostima i slučajevima, kao i aktivnostima država članica po pitanju regulatornih okvira usmjerenih na privlačenje i zaštitu stranih investicija.

Predlog za imenovanje kandidata u ICSID panel

ICSID konvencija ne predviđa poseban postupak koji bi država članica trebala da sprovede u cilju identifikovanja kandidata za imenovanje u ICSID panel. Međutim, komparativno iskustvo ukazuje na to da države članice imenuju kandidate sa sledećim profesionalnim pozadinama:

- Akademici i profesori prava, finansija ili povezanih oblasti;
- Pravnici sa praktičnim iskustvom iz oblasti rješavanja međunarodnih komercijalnih sporova;

- Sudije u penziji sa iskustvom u domaćim ili međunarodnim sporovima;
- Bivši državni službenici i diplomate sa međunarodnim iskustvom.

Osnovne kvalifikacije koje treba da ispunjavaju kandidati kako bi bili imenovani u ICSID panel su sadržani u članu 14(1) ICSID konvencije. Tako, nominovani kandidati moraju imati visoka moralna svojstva i priznatu stručnost u oblasti prava, trgovine, industrije ili finansija i biti takva da se može računati da će nezavisno odlučivati. Osim ovih široko postavljenih kriterijuma, Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma su prilikom identifikacije kandidata vodili računa o sledećim bližim kriterijumima:

- Akademska ili profesionalna pozadina iz oblasti međunarodnog investicionog prava;
- Akademska ili profesionalna pozadina iz oblasti međunarodnog prava, naročito iz oblasti međunarodno pravne odgovornosti države i principa tumačenja međunarodnih ugovora;
- Iskustvo i stručnost u međunarodnim arbitražama;
- Sektorska specijalizacija iz oblasti bankarstva, privrednog prava, ljudskih prava, prava zaštite životne sredine/ekologije;
- Poznavanje jednog ili više službenih jezika ICSID-a (engleski, španski i francuski);
- Mogućnost prihvatanja imenovanja u sporovima i mogućnost međunarodnog putovanja na lokacije u skladu sa zahtjevima stranaka u postupku;
- Poznavanje poslovnih i političkih okolnosti od značaja za strane investicije u tranzicionim zemljama i zemljama u razvoju.

Shodno navedenim kriterijumima, Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, identifikovali su četiri kandidata koja ispunjavaju prednje navedene kriterijume za imenovanje u ICSID panel arbitara:

i) Prof. dr Maja Kostić-Mandić – Redovni profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore, sa naučnim i stručnim fokusom na oblasti međunarodnog privatnog prava, međunarodne trgovinske arbitraže i prava zaštite životne sredine. Dr Kostić-Mandić ima više od 100 objavljenih radova, uključujući i 12 monografija, udžbenika i priručnika. Autor je većeg broja naučnih radova objavljenih u međunarodnim časopisima i zbornicima radova sa međunarodnih konvencija u Švajcarskoj, Njemačkoj, Velikoj Britaniji, Holandiji, Rusiji, Srbiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Osim relevantnog akademskog iskustva, profesorka Kostić-Mandić ima i relevantno iskustvo u međunarodnim arbitražama, i nalazi se na listama arbitara spoljnotrgovinskih arbitraža pri privrednim komorama Crne Gore, Srbije i Slovenije. Obrazovanje je sticala na Pravnom fakultetu u Pogorici (Diplomske studije), Pravnom fakultetu u Beogradu (Magistarske i Doktorske studije) a usavršavala se na Švajcarskom Institutu za uporedno pravo u Lozani; Koledžu Univerziteta London – UCL, Centralnoevropskom univerzitetu u Budimpešti, Maks Plank Institutu za uporedno i međunarodno privatno pravo u Hamburgu i Međunarodnom univerzitetu Osaka u Japanu. Tečno govori engleski, italijanski, francuski i njemački jezik.

ii) Profesor Jorge E. Viñuales – Redovni profesor na Univerzitetu u Kembridžu, Harold Samuel profesor prava i politika iz oblasti zaštite životne sredine. Profesor Viñuales je istaknuti ekspert iz oblasti rješavanja sporova o čemu svjedoči njegovo imenovanje, između ostalog, za člana UNIDROIT instituta, člana Komisije UNECE/WHO-Evropskih protokol o vodi i zdravlju, urednika ICSID Izveštaja isred Cambridge University Press, glavnog urednika lista Cambridge Studies on Environment, Energy and Natural Resources Governance (Cambridge University Press), člana Max Planck Encyclopaedia of Public International Law (Oxford University Press), člana panela

arbitara u Međunarodnim centrima za arbitražu u Šangaju, Šenzenu i Hong Kongu, kao i imenovanje na mjesto glavnog direktora Latinsko-američkog saveza za međunarodno pravo. Autor je većeg brojeg knjiga, naučnih radova i članaka iz oblasti investicionog i međunarodnog prava, kao i prava zaštite životne sredine i energetike. Posjeduje i veliko praktično iskustvo iz oblasti arbitraže i to kao arbitar, zastupnik stranaka u postupku, savjetnik i nezavisni ekspert. Obrazovanje je sticao na prestižnim univerzitetima u Francuskoj (Doctorat - Sciences Po, Paris), Sjedinjenim Američkim Državama (LL.M. - Harvard Law School), Švajcarskoj ((Licence and Diplôme d'études approfondies in international relations - HEI; liz jur – Universität Freiburg; Licence and Diplôme d'études approfondies in political science - Université de Genève) i Argentini (Abogado – UNICEN). Tečno govori engleski, španski i francuski jezik.

iii) **Ema Vidak Gojković** – Advokat i arbitar, specijalizovana za međunarodnu arbitražu i međunarodno javno pravo. Trenutno vodi svoju nezavisnu praksu – Vidak Arbitration LLC sa sjedištem u Njujorku, a prije otvaranja sopstvene kancelarije radila je u vodećim advokatskim kancelarijama uključujući King&Spalding (London i Njujork), Baker McKenzie (Beč) i Omnia Strategy (London). Kvalifikovani je advokat u Njujorku, Hrvatskoj, Engleskoj i Velsu. Obrazovanje je sticala na Univerzitetu u Zagrebu (Hrvatska) i na Pravnom fakultetu na Harvardu (Sjedinjene Američke Države). Tokom svoje karijere, djelovala je u preko 50 kompleksnih komercijalnih i investicionih arbitraža, koje su se vodile u skladu sa svim relevantnim pravilima arbitražnih postupaka – ICC, LCIA, SCC, AAA, HKIAC, ICSID, UNCITRAL i SAS HKG. Autor je više naučnih radova koji su objavljeni u vodećim pravnim časopisima i zbornicima iz oblasti međunarodne arbitraže, poput ICSID Review i Journal of International Arbitration. Osim maternjeg i srodnih jezika, tečno govori engleski jezik.

iv) **Aleksandar Đurišić** – advokat iz Crne Gore, sa velikim iskustvom u zastupanjima pred domaćim i međunarodnim sudovima, medijacijama, međunarodnim arbitražma i radom u stručnim komisijama. Od 2003. godine vodi uspješnu advokatsku praksu u Podgorici, i kao advokat je zastupao klijente na preko 9000 ročišta, u predmetima iz oblasti građanskog, obligacionog, upravnog, krivičnog, ustavnog i privrednog prava. Član je advokatske komore Crne Gore, kao i više međunarodnih profesionalnih udruženja advokata, kao što su Eurojuris International i International Bar Association (IBA). Osim advokatskog iskustva, gospodin Đurišić obiluje i velikim iskustvom koje je stekao kao član Parlamenta Crne Gore u koji je biran tri puta u periodu između 1996 – 2003. godine, kao i kroz rad kao urednik i novinar Radio televizije Crne Gore. Pravni fakultet je završio u Podgorici, na Univerzitetu Crne Gore, a usavršavao se u Americi, i to u Centru za američko i međunarodno pravo, Plano Teksas (CALAW) kao i na St. Thomas University School of Law, u Majamiju, gdje je stekao zvanje Magistra prava (LLM). Tečno govori engleski jezik.

Država Crna Gora ima pravo da imenuje i 4 miritelja u ICSID panel miritelja, u zavisnosti od potrebe i naknadne procjene.